

Vogterhuset i Sneum – mit barndomshjem

Af Olga Pedersen

Jernbanen Lunderskov-Esbjerg

De danske Statsbaner åbnede jernbanen fra Lunderskov til Esbjerg den 3. oktober 1874. Banen blev af vestjyderne modtaget med blandede følelser. Landbrugsejendomme fik i flere tilfælde deres marker delt, så de kom til at ligge på begge side af banen, og vejnettet blev skåret i stykker.

Kun enkelte steder var der så megen trafik, at der blev bygget broer over vejen. Alle andre overgange blev forsynet med en bom eller et led, der skulle åbnes og lukkes, når nogen skulle passere banelegemet eller, når der kom tog.

Det betød opførelse af vogterhuse. Her kunne en jernbanearbejder bo rimeligt billigt, mod at han eller hans hustru bevogtede leddet.

En del af vogterhusene blev opført umiddelbart efter, at banen var åbnet for trafik. Andre blev først bygget efter, at der viste sig et behov.

Vogterhus nr. 23

I Sneum blev der bygget hus straks efter baneåbningen. Her var trafikken vigtig for gårdene omkring banen, men altafgørende var det, at en del af sognets beboere nord

Ni af børnene opstillet på og under tunnelen fra 1922. Det er Sneumsgårdsvej, der går under banen. Privateje.

for banen skulle passere denne for at komme til Sneum Kirke.

Det blev i DSBs ledelse afgjort, at behovet for husly til en jernbanearbejder med familie var 7,13 X 5,75 m², altså lige under 40 m².

Vejtrafikken blev i 1920'erne mere omfattende, da biler holdt deres indtog. Der byggedes broer, eller vejene blev ført under banen gennem tunneller. En sådan blev ført under banen i Sneum i 1922, og Vogterhusets funktion som sådan ophørte. DSB beholdt dog ejerskabet over huset i 16 år, hvor det beboedes af en jernbanearbejder.

Husets beboere

Den første, der flyttede ind som ledvogter, nævnes i 1880 som "ledvogter og formand for banearbejdere". Han havde seks børn i de snævre lokaler.

Frem til 1921, hvor ledvogter Christen Madsen og hans kone, der begge var i 70'erne, boede der, blev huset meget forfaldent og stod til en total ombygning. Derfor blev et nyt beboelseshus opført, denne gang af jernbanesveller. Her flyttede Martin Jepsen og hans kone ind med fem børn. Martin Jepsen betegnede i folketællingen 1930 som banearbejder, og familien var den sidste, der boede her, inden DSB solgte huset.

Min historie

Jeg er født i den mørkeste tid af året, i slutningen af november i 1935. Der stod ikke nogen særlig glans omkring min ankomst til verden. Ingen havde glædet sig til min fødsel, og den fik heller ikke nogen særlig betydning. Jeg var én af flokken. Nummer otte af en søskendeflok, der siden nåede tallet ti.

Min historie er derfor et forsøg på at fortælle om det enkle og simple liv, hvorunder en del af min generation voksede op i de epokegørende år i 1930'erne og 1940'erne. Den periode, hvor landet led under den tyske besættelse, men hvor også den relativt nye arbejderbevægelse fik fremskridt og betydning. Det er historien om en tid, der ikke er længere. En tid hvor der ikke som en selvfølgelighed var vand i hanerne, og hvor lys ikke var noget, man tændte på en knap. Man hentede vand ved brønden og havde en spand stående i køkkenet, og man tændte petroleumlampen over bordet en stund efter, at mørkningen faldt på. Ingen havde tænkt på radiatorer og gulvvarme, i al fald ikke i Vogterhuset i Sneum. I køkkenet fyredes i komfuret og i stuen i kakkelovnen, resten af rummene var uopvarmede.

Der var ingen lampe, der viste vej til sengen om aftenen, den fandt man i mørke. Børnene lå sammen i sengene under samme dyne og i samme værelse som forældrene. Ingen havde et rum eller en plads, der var ens eget, end ikke det sparsomme legetøj var personlig ejendom. Vi var fælles om alt.

Det er historien om, hvordan en arbejderfamilie klarede dagen og vejen i en periode, der fik en afgørende betydning for kommende generationer. En tid, hvor alt blev ændret, og verden aldrig mere blev den samme. Vogterhuset i Sneum var udgangspunktet. Vi gik ud til et liv, vi ikke kendte eller vidste noget som helst om. Hjemmet var en lukket verden, hvor vi kun mødte hinanden, og hvor kontakterne ud af huset var uendelig få, hvor de eneste voksne, vi havde kontakt til, var forældrene. Vi fandt først senere i livet ud af, at vores verden var

*Vogterhuset i Sneum ligger på Sneumgårdsvej.
Privateje.*

underkuet og fattig. Vi kendte ingen anden og accepterede vores vilkår uden protester. Fra Vogterhuset i Sneum målttes vores liv.

Mine forældre tilhørte en generation, der oplevede to verdenskrige. De var født før flyvemaskinen og radioen var en del af dagligdagen. Min mor var 13 år, da kvinderne fik stemmeret, men egentlig varede det meget længe, før hun helt vidste, hvad hun skulle stille op med den. Kun under indflydelse af min far gik hun til stemmeurnerne og satte sit kryds ved Socialdemokratiet.

Min far var født i Sønderjylland, da denne landsdel var tysk. Den baggrund påvirkede hans indstilling til det tyske og det danske. To fædrelande er ét for mange. På hans hjemegn, Emmerlev Sogn i Tønder Amt, var meningerne meget delte. En stor del af befolkningen var tysksindede, hvilket kunne medføre skel mellem familiemedlemmer og naboer.

Da min far gik i skole, var alle dansksindede lærere forvist fra landsdelen, og tyske var ansat. Det var ikke tilladt børnene at tale dansk i skolen. Her var al tale og al undervis-

ning tysk, men i hans hjem, hvor faderen, der var født i egnen omkring Herning, var dansk af sindelag og havde dansk statsborgerskab, og hvor moderen, der stammede fra en gammel dansk søfartsfamilie i Emmerlev Sogn i Tønder Amt, taltes kun dansk.

Min far, der holdt meget af sprog og litteratur, herunder især digte, kom dog til at holde af det tyske sprog, han lærte i skolen. Han elskede at synge på tysk. I mine ører lyder endnu ved juletid "Oh, Tannenbaum, oh Tannenbaum".

Da Første Verdenskrig begyndte at kunne ses som en mulig trussel om, at han ville blive indkaldt til deltagelse som tysk soldat, opstod planen om at flytte nord for Kongeåen, hvilket bragte stor splittelse ind i familien. Forældrene, min far og tre søskende, valgte det danske, mens to søstre og en ældre bror, der på det tidspunkt var gift, og havde egen bagerforretning i Medelby ved Flensborg, forblev i det tyske.

Forældrene bosatte sig en tid i Tjærborg, men flyttede senere til Bramming, hvor de døde på alderdomshjemmet i begyndelsen af 1930'erne, og der ligger de begravet på kirkegården.

I løbet af 1920'erne og 30'erne lærte den generation at leve som danske, tænke som danske og være danske.

De store skel, adskillelsen skabte i familien, rettedes aldrig. Først omkring 1947 besluttede min far sig for at besøge sin hjemstavn. Det var første, og så vidt jeg husker, eneste gang han opsøgte sin hjemegn og genså huset i Emmerlev, hvor han var vokset op. Han cyklede til Emmerlev og besøgte den eneste af sine søstre, der stadig

levede. Hendes mand havde deltaget i Første Verdenskrig, ligesom broderen i Medelby. De havde siden levet med tanken om, at en del af deres familie "svigtede" det tyske fædreland. En følelse, jeg tror, min far delvist også levede med.

Det må derfor have været et frygteligt chok, da tyske flyvemaskiner den 9. april 1940 om morgenen fløj hen over Vogterhuset i Sneum. Jeg, der var under fem år, kan huske morgenen med flyverne, men har ikke en klar erindring om mine forældres reaktion. Den har dog været meget følelsesladet, idet jeg husker, at vi børn råbte "dumme tyskere", hvilket må have været en inspiration, vi havde fra de voksnes syn på flyverne.

De fem år, der fulgte med indkvartering omkring på gårdene og bevogtningen af jernbanebroen over Sneum Å, blev ofte følelsesladede for min far. Han nød egentligt at tale tysk med soldaterne, og derved få genopfrisket sin barndoms sprog, samtidig med at han tog stor afstand fra nazismen og det, han kaldte "det tyske sind".

Min mor, der var født og opdraget i Vejen i et stærkt indremissionsk hjem, havde også forbindelser sydpå, idet hendes familie stammede fra Eckernförde i det slesvigske. I skyggen af de slesvigske krige midt i 1800'erne valgte de i lighed med en lang række sydslesvigske familier at flytte nordpå.

På hjemegnen havde de været erklærede baptister, men efter at være flyttet til Gørding Sogn, tilsluttede de sig Den Indre Mission og lod deres tolv børn døbe i den lutherske ånd. Jeg er overbevist om, at denne trosretning var medvirkende til, at min mor fødte ti børn i løbet af 15 år. Man tog de børn, Gud havde tiltænkt én.

Mine forældre købte Sneum Vogterhus i 1936 og flyttede ind med otte af os børn. Huset, der var opført af jernbanesveller, havde svellerens grå farve, da vi flyttede dertil. Men min far malede det hurtigt i en svenskrød farve og tjærede hver sommer paptaget.

Husets indretning

Indgangen til huset var i den østlige gavl, hvor man kom ind i en forstue, og derfra førte døre til køkken og stue. Den sydlige del af huset var inddelt i stue og soveværelse, mens der mod nord foruden forstuen var køkken, spisekammer og adgang til loftet i et smalt rum. Under spisekammergulvet fandtes en lille kælder, hvor syltetøj og baljen med saltet flæsk opbevarede.

På loftet blev hanebjælkerne hævet, så det blev muligt for de ældste af børnene at sove deroppe. Det må have været en stor lettelse, da det tidligere havde været nødvendigt at sætte senge op i forstuen, som i forvejen var trang.

Mellem beboelseshuset og banen var et udhus, der sikkert stammede fra tiden før

Toget kører forbi huset på vej fra Kolding til Esbjerg. Privateje.

fornyelsen af stuehuset. Her var et vaskerum med en gruededel, et brændselsrum og en lille stald, hvor der kunne fedes et svin. Bag svinestien var lokummet, der egentlig ikke var et rum, men et aflukke. Dette blev senere nedbrudt, og det blev derved muligt at få plads til en ged i stalden, mens et nyt lokum blev opført udenfor. Det havde direkte adgang ud og da det var opført af træ, var der ikke megen ly for kulde og træk.

Arbejdet

Mine forældre var arbejdsfolk, der en tid havde været ansat som fodermesterpar på en af de store, østdanske gårde på Koldingegnens, men de havde måttet forlade denne stilling, fordi min far var plaget af en svær astma.

Efter at være flyttet til det vestjyske, havde de lejet et hus på Tømmerby Mark med planer om køb. Her blev både jeg og en søster født, men jeg mindes ikke dette sted, der for længst er brudt ned. Min far havde en arv fra sine forældre på ca. 500 kroner, men da huskøbet trak ud, skrumpede beløbet.

Nu satte DSB i 1936 Vogterhuset i Sneum til salg. Det var et langt bedre hus end det lejede, og de slog derfor til. Prisen var 1.700 kroner, så de måtte låne i Landsmandsbanken i Bramming og kom derved til at kende begrebet "fandens fødselsdag", den 11. juni og 11. december, hvor terminsafdragene skulle falde. De var på 17 kr., men for at blive gældfri lidt hurtigere blev det bestemt, at de skulle betale 20 kr. Altså 40 kroner om året. Det var vigtige dage, og beløbet var altid sparet op, så der kunne betales kontant og præcist. I 1944 betalte de sidste afdrag og sad så i et gældfrit hus.

Min far som vejmand for Sneum Kommune. Privateje.

Min far fik ansættelse som vejmand i Sneum Kommune. Det ville sige, at han var den, der fyldte kommunens veje op med grus og sten, hvor der viste sig huller og ujævnheder. Han gravede grøfterne, så vandet kunne flyde frit, og slog vejsiderne med leen for høje ukrudtsplanter etc. Et hårdt, legemligt arbejde, der skiftede karakter efter årstiden.

I vinterhalvåret, hvor der ikke var arbejde ved vejene, stemplede han. Udtrykket kom af, at en arbejdsløs hver dag skulle henvende sig på fagforeningens kontor i området for at få et stempel i sin bog som bevis på, at han var mødt op og altså var arbejdsløs. Det kontor, Sneum hørte til, lå i Bramming. Hver formiddag gik min far langs jernbanen dertil og fik sit stempel. Det var en betingelse for, at han kunne få udbetalt et beskedent beløb i understøttelse hver lørdag.

Understøttelsen holdt liv i børneflokkene i de strenge vintre i begyndelsen af 1940'erne. Arbejderbevægelsen havde kæmpet sig frem til denne ordning via Socialdemokratiet, som min far var en varm beundrer af. Statsminister Thorvald Stauning var en helt i mit barndomshjem. Jeg er ikke sikker på, at alle mine søskende senere i livet har sat deres kryds ved dette parti, men er glad for, at min far ligger trygt i sin grav uden at vide det.

Min mors arbejde

Efter tiden som fodermesterpar, hvor min mor havde deltaget i malkearbejdet, var hun delvis hjemmegående med de mange små børn, men i forskellige sæsoner arbejdede hun for de omliggende gårde med f.eks. roehakning. I årene under Anden Verdenskrig havde hun arbejde med skolerengøring i Opsneum Skole, og en tid var hun rengøringskone i Sneum Sogns Præstegård i Allerup hos rejsepræsten Eilif Krogager.

Præsten var på den tid stadig ungkarl og var meget engageret i krigen. Han deltog på højt plan i modstandsbevægelsen, hvilket i krigens slutning betød, at han en tid måtte flygte til Sverige. Det vidste min mor ikke noget om, men at han lå på sofaen og udtalte at: "de forbandede tyskere har satan skabt" stødte hende meget. Sådanne ord brugte en præst efter hendes mening ikke.

Da Krogager i 1944 blev gift med skuespillerinden Gorma Haraldsted og bragte hende til Allerup Præstegård siddende på sit cykelstyr, opstod en ny tid.

Gorma Krogager samlede egnens børn til juletræ i Allerup Præstegård, og vi var i kraft af min mors arbejdsplads inviterede. Det blev en uforglemmelig juletræsfest. For

det første fik vi kager, og alle fik hver et æble. Noget sådant var ret specielt, for havde vi en sjælden gang æbler i Vogterhuset, var det en selvfølge, at børnene kun fik et halvt hver.

Det største var nok Gorma selv. En voksen, der legede med os børn. Det var aldrig faldet os ind, at det kunne ske. Og så duftede hun af parfume. Det havde vi aldrig oplevet. En smukkere dame eksisterede ikke. Jeg fik langt senere i livet lejlighed til at takke hende for denne uforglemmelige oplevelse.

Den største arbejdsplads, min mor havde i krigsårene, blev dog Raunsø Mose i Ålbæk. Det var hendes arbejde at vende tørvene, der var lagt ud til tørring på et stort område. Hertil cyklede hun tidlig morgen på sin

Min mor på cykel uden for Teglgård vest for Bramming. Cyklen havde på grund af manglen på gummi i krigsårene trædæk på både for- og baghjul. Privateje.

gamle cykel, der i krigsårene, hvor gummi var en stor mangelvare, ikke var med gummidæk, men havde "trædæk".

Rationering

I krigsårene var mange ting rationerede, f. eks. kaffe, sukker og petroleum til lamperne. Den medicin, der var nødvendigt for min fars astma, var en meget mærkbare mangelvarer, men i Vogterhuset, tror jeg, var det største problem at klæde de mange børn på. I vinteraftener sad vi alle omkring lampen og trævlede et håndstrikket bomuldssengtæppe op, og min mor brugte så garnet til at fremstille underbenklæder til pigerne.

Vi havde alle to hold tøj. Skoletøjet og hjemmetøjet. Vi skiftede straks efter at være kommet hjem fra skole for at skåne de bedste og mindst slidte af vore klæder.

Tøjet blev altid nedarvet således, at jeg fik

min ældre søsters kjoler og undertøj, når hun var vokset fra det.

Kun en eneste gang husker jeg at have fået helt nyt tøj. Det var i 1948, da USA's udenrigsminister tilbød de europæiske lande Marchal-hjælp, så de kunne komme på fode igen efter krigsårene.

I årene 1948-1953 modtog Danmark 1,7 milliarder, dels som gave og dels som lån. Tanken var støtte til landbruget, og for USA betød det muligheder for opbygning af moderne samfund og mere samhandel med de europæiske lande.

En lille del af disse penge anvendtes til hjælp til meget ubemidlede familier, og i Vogterhuset fik vi nogle klæder til børnene. Jeg fik en kjole. Den var i en speciel rød farve, og jeg vil aldrig glemme, da jeg for første gang i mit liv som 11 årig modtog et helt nyt klædningsstykke.

Pigerne og den yngste dreng sammen med forældrene på trappen foran huset i 1942. Privateje.

*De fem mindste af de ti børn.
Privateje.*

Ude at tjene

Det var lettest for familien at bo i Vogterhuset om sommeren. Da var de ældste af børnene ude at tjene. Det vil sige, de var anbragt på gårde i omegnen, hvor de arbejdede som vogterdreng eller lignende. Dette var muligt, idet en særlig vestjysk skolelov fritog børn for skolegang om sommeren, mod at de manglende timer blev indhentet om vinteren. Denne særlige lovgivning blev egentlig afskaffet i 1937, hvor det i al fald blev forbudt at lade børn arbejde om morgenen – før skolegangen, men loven levede videre i de vestjyske yderdistrikter indtil begyndelsen af 1950'erne.

De ældste af mine brødre var allerede ude at tjene i sommeren 1936, da huset blev købt.

Deres sommerløn bestod i føden og måske lidt klæder. I et enkelt tilfælde var drengenes løn, at der fra den pågældende gård leveredes tørv til Vogterhuset. Tre af drengene fik ansættelse efter hinanden på

denne gård, hvor de i nogle tilfælde blev om vinteren. Omkring oktober sluttede sommerskoletiden, og drengene vendte hjem, og huset fyldtes op.

De ældste brødre kom på denne måde hjemmefra om sommeren i otte-niårs alderen, og det var simpelthen en måde at forsørge fattige børn på, men med datidens opfattelse var det samtidigt en arbejdskraft, som af mange blev udnyttet til det yderste, og det kunne være livslangt belastende for børnene.

*Min bror, Ernst som kodreng i Hunderup, ti år gammel i 1943.
Privateje.*

Hjemlængslen var stor, når en lille dreng eller pige gik til sin seng om aftenen, og en morgen, da mine forældre vågnede, sad en sådan ude på trappen og ventede. Han var dagen før blevet sat til at krybe ind i et rør under en markvej for at løsne en forstoppelse af vandløbet uden at være klar over, at han blev skyllet med ud. Min far fulgte ham tilbage til pladsen og talte alvorligt med husbonden. Men man forlod ikke sin plads i utide.

Drengene skulle ofte tjene deres konfirmationstøj som en sommerløn. Det blev så som regel købt om vinteren i januarudsalg, og bukserne stumpedede ofte en del, når de stod på kirkegulvet i Sneum Kirke. Penge-løn var der aldrig tale om. Arbejderbørn ejede ikke penge.

Et virkeligt stort problem, ud over hjemlængslen, var at vænne sig til at sove alene i et rum. Vi havde, i bogstaveligste forstand, aldrig prøvet at være alene. Vi var altid sammen både dag og nat. Vi var født som en flok og voksede op som en flok. Vi fulgtes de første år på skolevejen til Opsneum Skole. Vi fulgtes ad hjem, vi fulgtes ad til Sneum Å, hvor vi badede og legede meget om sommeren. Vi var altid sammen.

Først efter konfirmationen, tegnet på, at man nu var voksen, blev der tale om egentlig løn. Da der aldrig tidligere havde været kontanter i ens lomme, kunne det for nogle være svært at administrere disse, men børnene fra Vogterhuset havde lært af min fars ord, når de gik ud i verden: "Betal, hvad du

Hele familien ved forældrenes sølvbryllup i 1948. Privateje.

*Geden Mette græssede
langs vejkanten.
Privateje.*

skylder, ellers kan du ikke se andre i øjne”, samt de af arbejderbevægelsen inspirede ord: “Gør din pligt og kræv din ret.”

Den sommer, hvor jeg ville fylde ti år om efteråret, kom en kone, der havde flere små børn, og ønskede mig som barnepasser, mens hun selv skulle hjælpe med markarbejdet. Min mor sagde ja, og indtil det blev aften, hvor min far kom hjem og bremsede sagen, forudså jeg lidt bange, at jeg skulle hjemmefra. Jeg var for ung og fik endnu en tid i barndommen. Jeg var elve, før jeg kom ud og da til en gård, hvor man betragtede mig som en del af familien, hvilket kom til at betyde enormt meget for mit videre liv.

Ikke alle var lige heldige. En af brødrene arbejdede som ca. 14 årig på en gård i nærheden. Han kom ofte hjem og bad om en skive brød. Det var sparsomt med maden, hvor

han var ansat. Hans arbejde med at vaske mejerispande foregik lige uden for køkkenvinduerne, og herfra kunne han med en fjortenårigs appetit se mand og kone ved formiddagskaffen, hvortil han ikke havde adgang.

Alle vi børn var meget knyttet til Vogterhuset og vore forældre. Meget langt hen i vores voksenliv var der hver eneste søndag besøg af en eller flere af os. Gennem alle tider trak huset og stedet i os alle. Her havde vi rod, og herfra vores verden gik.

Maden og hverdagen

Maden, der serveredes i Vogterhuset tildeltes i afmålte portioner. Middagen bestod meget af hjemmedyrkede kartofler og grøntsager, hovedsageligt kål og kun sparsomt af kød. Hvis den stod på frikadeller tildeltes en halv af sådanne på hver barnetallerken.

Enkelte gange, når hønsene havde overgået sig selv, fik vi hver et halvt æg. Skolemadpakken var stort set altid rugbrødsskiver med fedt og salt, mens drikkevarer dertil var fra skolens vandhane.

Om sommeren, når mine forældre var på arbejde, var der ofte et fad med rabarbergrød at spise midt på dagen. Vi fik uendelig meget af denne ret, men aldrig med mælk over. Mælk var en mangelvare, og jeg har aldrig som barn smagt mælk på havregrøden.

Den mælk, der en gang imellem kunne fås til at skylle fedtemadderne ned med, kom fra geden Mette, når hun var yderig nok.

Mette stod i stalden om vinteren og forsyndede familien med sin mælk en stor del af året. Denne mælk brugtes til at koge byggrød af. Vores mad var sparsom og ensformig, men egentligt sultede gjorde vi nok ikke, skønt vi altid ønskede større tildelinger. Vi tænkte ikke på mad i den forstand, at vi ønskede os bedre retter, end dem vi fik. Vi kunne jo ikke ønske os noget, vi ikke vidste eksisterede. At kunne række ud efter fadene og selv forsyne sig var lige så utænkeligt, så vi ønskede os det heller ikke.

Senere i livet har jeg dog heller ikke ønsket mig kartofler og persillesovs af gedomælk med en enkelt skive stegt flæsk, selv om det samtidigt gav fedt til rugbrødsmanden.

Der var aldrig drikkevarer på bordet undtagen til min far, der drak kaffe til alle retter – i krigsårene har dette været en blandet fornøjelse. Var man tørstig, var der vand i spanden.

Flæskesteg og suppe med melboller hørte julen til.

Krigsårene

Min far fulgte nøje krigens gang. Han anskaffede en radio, der kunne høres ved hjælp af akkumulator. Her måtte børnene tie meget stille, for at han kunne høre de meldinger, der kom fra England. Radio og akkumulator blev opbevaret under sengene i soveværelset, for man kunne risikere at få besøg af tyske soldater, og de måtte ikke opdage radioen. For øvrigt var det forbudt at høre engelsk radio.

Jernbanebroen over Sneum Å blev indtil 1943 bevogtet af dansk politi, og den store

*Min far som ældre.
Privateje.*

angst, mine forældre oplevede for jernbanesabotage, begyndte først, efter at tyske vagter havde overtaget denne post. Tyske soldater patruljerede hver nat langs banen, og utrygheden var stor. Dog husker jeg en aften, min mor kom ind udefra medbringende en tysk soldat, der kunne fortælle min far, at han var sytten år. Han holdt sig hele tiden tæt op ad min mor, der gav ham nogle rugbrødsskiver med fedt og salt. Han turde dog ikke blive inde i varmen ret længe af angst for at blive opdaget.

I dagtimerne kørte lange tog med kulvogne forbi Vogterhuset på vej fra Esbjerg Havn til Kolding, hvor de omlæssedes. Vognene kunne være læsset, så der ofte faldt kul ned på banelegemet, og mine brødre lærte sig, at hvis man kunne ramme kullene med en sten, faldt der flere ned. Kulvognenes kakkellovnsføde hjalp os gennem de kolde vintre i 1940'erne.

Der er meget meget langt – mellem tiden dengang og nu

Mange år senere besøgte jeg en af mine brødre, der i årene efter krigen, hvor ungdomsarbejdsløsheden var stor, emigrerede til Canada. Jeg havde besøgt ham ofte, og denne gang var jeg der for at sige farvel.

Han var helt klar over at døden ventede, og tre uger senere døde han. Vi talte meget om huset, stedet og barneårene. Han sagde da ofte: “Der er meget meget langt fra Ontario til Vogterhuset i Sneum”.

Mine øvrige søskende blev boende i Danmark, bort set fra en enkelt, der flyttede til Grønland:

Peter (1924-1972), skoleinspektør og fri-skolelærer.

Martin (1925-2005), landmand i Lydum.

Daniel (1927-2007), fiskeskipper i Esbjerg.

Harald (1928-2010), virksomhedsejer i stålindustrien i Canada.

Lydia (1930-2000), smedekone i Orten.

Ernst (1933-), skoleinspektør og skolepsykolog i Grønland.

Elisabeth (1934-), møbelhandler i Skanderborg.

Olga (1935-), sydvestjysk lokalhistoriker.

Irene (1937-2015), snedkermedhjælper i Endrup.

Asta (1938-), sygehjælper i Arden.

Olga Pedersen, Vestergade 6, 6670 Holsted. Født 1935. Lokalhistoriker. Leder af Aastrup Sognearkiv. Har udgivet en række lokalhistoriske bøger og artikler i bl. a. Fra Ribe Amt.